

1 „*Vexilla Regis prodeunt inferni*
 2 naproti nám. Nuž napni obě oči,
 3 zda rozeznáš jej,“ řek’ můj Mistr věrný.
 4 Jako když mlha stoupá po úbočí,
 5 či na náš obzor tma se snáší tiše,
 6 mlýn z dálky vyvstává, jímž vítr točí:
 7 takovou stavbu, zdá se, zřím tam výše.
 8 Pro vítr potom ukryl jsem se vzadu
 9 za Vůdce - nebylo tam jiné skrýše.
 10 Už by jsem (s bázní do veršů to kladu)
 11 tam, kde jak třísky ve skle prosvítaly
 12 zamrzlé duše bez ladu a skladu.
 13 Leželi jedni, druzí zpřímá stáli,
 14 ten hlavou vzhůru, nohama ten zase,
 15 jiní jak luk tvář k nohám ohýbali.
 16 Když dopředu jsme došli v krátkém čase,
 17 kde Mistr zamýšlel mi ukázati
 18 tvora, jenž kdysi zářil ve vši kráse,
 19 on ustoupil a přikázal mi státi.
 20 „Zde Dis je,“ pravil, „zde jsou místa zrádná,
 21 kde hrdinstvím se musíš opásati!“
 22 Jak jsem tu ztrnul, ve svém děsu chladna,
 23 netaž se čtenáři, neb nevypíši,
 24 co vylíčit by nemohla řeč žádná:
 25 Já nevěděl, zda mrtev jsem či dýši,
 26 a sám si rozvaž vtipu dosti maje,
 27 čím byl jsem, nejso v žádné z těch dvou říší.

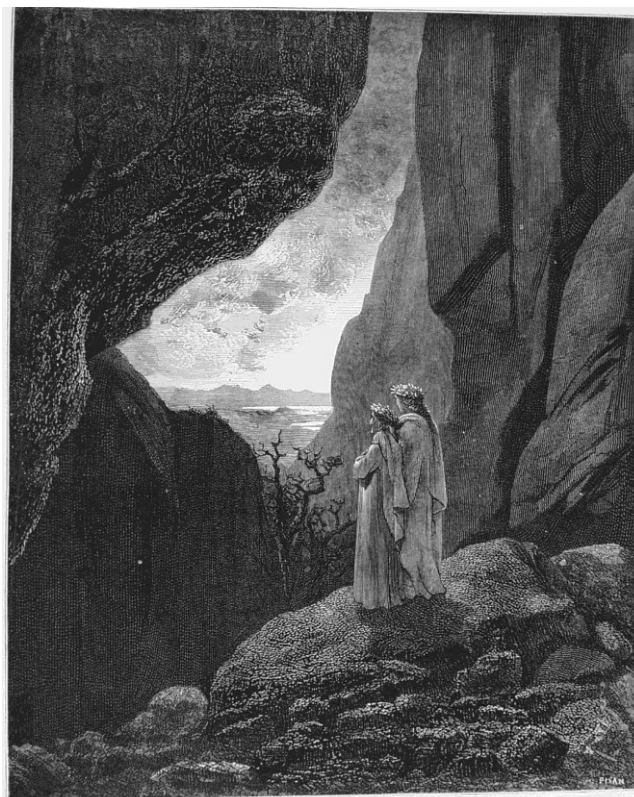
Sandro Botticelli

28 Panovník toho bolestného kraje
 29 od půli v prsou z ledu trčel v díře,
 30 a obru podobna spíš výška má je,
 31 než obří rovni jeho paží míře:
 32 Sám tedy uvaž, jaký as je celý,
 33 když jeho část tak nepodobna víře.
 34 Byl-li dřív krásný, jak teď zohavělý

35 a zdvihl oči proti Tvůrci svému,
 36 v něm právem všechny sváry původ měly.
 37 Tu k svému udivení velikému
 38 tři obličejе zhléd’ jsem na té hlavě.
 39 Z těch přední krví rudý svítil se mu,
 40 dva druhé spojeny s ním mihotavě
 41 nahoře nad prostředkem ramen byly
 42 a splývaly, kde pták má hřeben právě.
 43 Pravý byl zpola žlutý, zpola bílý,
 44 levý, jak lidé od nilského zřídla
 45 bývají temní pro žár velké síly.
 46 Pod každým šíří se dvě velká křídla,
 47 jak sluší se na ptáka takového.
 48 Pláň mořská plachet větších nezahlídla.
 49 Nemají peří, neboť způsob jeho
 50 je netopýří; těmi tedy mává,
 51 až trojí vítr prudce táhne z něho,
 52 jímž právě Kokyt celý zamrzává.
 53 Šesterem očí pláče, trojí bradou
 54 slzám i slinám s krví stékat dává.
 55 I lámou každá ústa zubů řadou
 56 hříšníka jako trdlice, že v čase
 57 téměř celkem tři do těch muk tam kladou.
 58 Kousání přednímu jen žertem zdá se
 59 v srovnání s tím, když začíná ho dřítí
 60 a bez kůže hřbet zůstává jen v mase.
 61 „Duše, již nahoře zříš v trestu mřítí,
 62 je Jidáš Iškariot,“ Mistr praví,
 63 „má vevnitř hlavu, lýtky venku svítí.
 64 Z těch druhých dvou, jimž vidět možno hlavy,
 65 ční Brutus z černé tlamy dolů čelem.
 66 Hle, jak se svíjí, aniž slovo praví!
 67 ten druhý Cassius je s hřmotným tělem.
 68 Však vstává noc. Už pojďme, neb čas míjí
 69 a vše už viděli jsme v pekle celém!“
 70 Tu, jak si přál, já objal jeho šíji.
 71 On místa využil i vhodné chvíle,
 72 když křídla nejvýše ve vzduchu bijí,
 73 a boků huňatých se chopil čile,
 74 pak dolů sestupuje nemáhavě
 75 chytal se za chlupy a za střechýle.
 76 Když octli jsme se tam, kde stehno právě
 77 na tlusté části kyčle přehýbá se,
 78 s námahou Vůdce nový směr dal hlavě
 79 a obrátil ji tam, kde zračila se
 80 dvojice tlap, a šplhal výš se dera,
 81 až myslil jsem, že do pekla jdu zase.
 82 „Dobře se drž, neb schodištěm tím z šera,“
 83 můj Mistr řek’ jako člověk unavený,
 84 „je třeba opustit zla tolikerá!“
 85 Tu vyšel ven otvorem skalní stěny
 86 a složil mě na samém jejím rohu,

87 pak ke mně udělal krok odměřený.
88 Já oči zdvih' a myslil jsem, že mohu
89 zřít Lucifera, jak jsem zřel jej právě,
90 však zhléd' jsem do výše mu třet nohu.
91 jestliže jsem zmatek měl tak v hlavě,
92 jen hlupáci snad mohou neviděti,
93 jaký to bod jsem minul ke své slávě.
94 „Vstaň na nohy,“ můj Mistr řek', „čas letí,
95 na cestu obtížnou tě ještě беру
96 a slunce už se vrací do půl třetí!“
97 Síň palácová nebyla tam věru,
98 však sluje přírodní, kde mnoho trudu
99 působí chůze drsnou půdou v šeru.
100 „Než z propasti té venku zase budu,“
101 já řek' zas, napřímiv se, „Mistře milý,
102 prosím tě, abys vyvedl mě z bludu:
103 Kde led je? Ted zde k jakému to cíli
104 tak zvrácen ční? Tam navečer, zde zrána,
105 jako slunce přeneslo se v malé chvíli?“
106 „Myslíš si,“ pravil, „že zde ještě strana
107 od středu je, kde jsem se jako mříže
108 chyt' srstí červa, jímž zem provrtána?
109 Tam byl jsi, když jsem sestupoval níže;
110 když jsem se obrátil, tys prošel bodem,
111 do něhož se všech stran se táhnou tíže.
112 Ted' přišels pod tu polokouli spodem,
113 co leží proti té, jež nad pevniny
114 se zdvíhá, pod níž uprostřed Muž rodem
115 i žitím čist byl zmařen bez své viny.
116 Tvé nohy stojí na té malé pláni,
117 jež tvoří zde Giudekky obzor jiný.
118 Zde ráno je, když tam se večer sklání,
119 ten, jenž nás vedl, srstí schody tvoře,
120 tu dosud trčí, věžeň těchto strání.
121 On tudy padal, s nebe v zem se boře,
122 a země, která dříve tady čněla,
123 se bázní před ním skryla rouškou moře
124 a přešla k vaší polokouli; chtěla
125 snad před ním prchnout prázdno nechávajíc
126 i tato zde a v horu překypěla.“
127 Je místo dole, daleko tak majíc
128 k Belzebubu, jak peklo hluboké je;
129 to místo zvukem, ne však zrakem znajíc
130 říčka se dolů stéká přes peřeje
131 otvorem, který vyryla si v skále,
132 a klikatě a pozvolna se leje.
133 Vůdce a já jsme touto dírou dále
134 zpět na svět jasný šli a nepopřáli
135 si k odpočinku ani chvílky malé.
136 On prvý, druhý já jsme výš se brali,
137 dokud jsme věci krásné nad podjezdy
138 nebeské báně neshléd' dírou skály,

139 a tudy vyšli jsme zas vidět hvězdy.

"The devill . . . the prowde spirite cannot endure to be mocked."— Thomas More

It should be (but it is not) unnecessary to add that a belief in angels, whether good or evil, does not mean a belief in either as they are represented in art and literature. Devils are depicted with bats' wings and good angels with birds' wings, not because anyone holds that moral deterioration would be likely to turn feathers into membrane, but because most men like birds better than bats. They are given wings at all in order to suggest the swiftness of unimpeded intellectual energy. They are given human form because man is the only rational creature we know. Creatures higher in the natural order than ourselves, either incorporeal or animating bodies of a sort we cannot experience, must be represented symbolically if they are to be represented at all.

Those of Dante are the best. Before his angels we sink in awe. His devils, as Ruskin rightly remarked, in their rage, spite, and obscenity, are far more like what the reality must be than anything in Milton. Milton's devils, by their grandeur and high poetry, have done great harm, and his angels owe too much to Homer and Raphael. But the really pernicious image is Goethe's Mephistopheles. It is Faust, not he, who really exhibits the ruthless, sleepless, unsmiling concentration upon self which is the mark of Hell. The humorous, civilised, sensible, adaptable Mephistopheles has helped to strengthen the illusion that evil is liberating.

C.S. Lewis, *Screwtype's Letters* (2nd ed.1961)